

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Τμήμα Φωτογραφίας και Οπτικοακουστικών Τεχνών

Ανακαλύπτοντας τον *Flâneur*
Πτυχιακή Εργασία

Δημήτρης Μπούνιας
Α.Μ. 51813012

Επιβλέπων: Νίκος Αποστολόπουλος Επίκουρος Καθηγητής

ΑΘΗΝΑ 2021

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ/ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος ΜΠΟΥΝΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ του ΓΕΩΡΓΙΟΥ, με αριθμό μητρώου 51813012 φοιτητής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ του Τμήματος, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ δηλώνω υπεύθυνα ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Ο Δηλών

Επιβλέπων Καθηγητής και Μέλος της Εξεταστικής Επιτροπής:

Αποστολόπουλος Νικόλαος – Ιωάννης

**Nikolaos-
Ioannis**

Apostolopoulos

Digitally signed by
Nikolaos-Ioannis
Apostolopoulos
Date: 2021.03.04 13:03:16
+02'00'

Μέλος της Εξεταστικής Επιτροπής:

Μαχιάς Γεώργιος

Georgio

S

Machias

Digitally signed
by Georgios
Machias
Date:
2021.03.04
13:15:48
+02'00'

Μέλος της Εξεταστικής Επιτροπής:

Καράμπελας Κωνσταντίνος

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
1. FLÂNEUR.....	7
1.1. ΨΥΧΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	9
1.2. Ο FLÂNEUR ΣΤΗΝ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ	11
1.3. FLÂNEUR ΣΤΗΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ.....	13
2. Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ	14
2.1. CHIAROSCURO.....	14
2.2. Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΜΕΣΑ.....	17
2.3. Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ CHIAROSCURO.....	17
2.4. ΤΟ CHIAROSCURO ΣΤΗΝ ΦΑΡΕΤΡΑ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ	19
3. ΕΜΠΝΕΥΣΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΥΣ.....	21
4. ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΠΟΛΕΩΝ.....	24
5. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	25
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	26

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η φωτογραφία στον δρόμο έχει για εμένα δυο στοιχεία, την περιπλάνηση από την μια και την σύνθεση της εικόνας μέσα από το φως από την άλλη. Στην εργασία αυτή προσπάθησα με δικές μου εξορμήσεις στον δρόμο να προσεγγίσω το θέμα σαν ένας σύγχρονος “Flâneur”. Με τον όρο “**Flâneur**” από τα Γαλλικά, όπου ο **Flâneur** μέσα από τις εξορμήσεις του προσπαθούσε να ανακαλύψει ξανά την πόλη όπου οι ίδιοι οι κάτοικοί της προσπερνούσαν. Μέσα από τις περιπλανήσεις αυτές προσπαθούσε να αντλήσει από τον κόσμο τον ρομαντισμό και την καλλιτεχνική οπτική που εξαφανίστηκε μέσα στους αστικούς δρόμους της κάθε πόλης. Όπως είχε πει και ο **Don McCullin** για τον **Henri Cartie-Bresson** “κρατάει αποστάσεις κάπως σαν να είναι φάντασμα που περπατάει ανάμεσα στους ανθρώπους στον δρόμο”¹. Σαν τον άνθρωπο του πλήθους του **Edgar Allan Poe** έτσι και εγώ περπατούσα χαμένος μέσα στον κόσμο με την κάμερα περιμένοντας και αναζητώντας την στιγμή. Μέσα από τις εικόνες, μου αρέσει να δίνω ένα χαρακτήρα που οι απλές καθημερινές snapshots φωτογραφίες δεν μπορούν να αποδώσουν. Έτσι ανατρέχοντας στην ζωγραφική του **Καραβάτζιο** και την τεχνική του **Chiaroscuro** μπόρεσα να δώσω το δραματικό στοιχείο το οποίο μπορεί κάποιος να δει κάθε μέρα στους δρόμους μιας πόλης. Τα έντονα στοιχεία της σκιάς και το παιχνίδι του φωτός, δημιουργούν έναν καμβά τον οποίο μπορεί κάθε άνθρωπος να δει αν μπορέσει να κοντοσταθεί για λίγο. Έτσι και ο φωτογράφος με συνοδοιπόρο την κάμερα ξεκινά χωρίς προορισμό και χωρίς σίγουρο αποτέλεσμα Όπως ο **Flâneur** κινείται μέσα στον κόσμο, αντλώντας από αυτόν πολλά στοιχεία, με τον ίδιο τρόπο και ο φωτογράφος στην φωτογράφιση δρόμου μπορεί να αντλήσει έμπνευση να αναδείξει την πόλη μέσα από τις εικόνες του. Αυτό τουλάχιστον προσπάθησα να κάνω εγώ.

¹ (Bright, 2012)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ένας τουρίστας μπορεί να γνωρίσει σε βάθος μια πόλη; Ένας Flâneur μπορεί να βρει τον προορισμό του; Μέσα από την πορεία του Flâneur και την ζωγραφική του **Καραβάτζιο** αναλύουμε την οπτική του σύγχρονου πλάνητα.

Ξεκινώντας από τον **Charles Baudelaire** και ακολουθώντας τα βήματα του **Flâneur** φτάνουμε στους σημερινούς πλάνητες φωτογράφους. Αυτούς που εμπνευσμένοι από την τεχνική του **Chiaroscuro**, αναδεικνύουν το θέμα τους μέσα από το φως και τις σκιές στους δρόμους των σύγχρονων πόλεων. Παρακολουθώντας τη διαδρομή του Flâneur από το Παρίσι του 19^ο αιώνα στην μεταλλασσόμενη πορεία του μέχρι τον **Post- Flâneur**. Μία διαδρομή που ξεκινά από την ζωγραφική του **Καραβάτζιο** και του **Ρέμπραντ** και φτάνει στην οπτική του φιλμ Νουάρ και στον κινηματογράφο του 21^ο αιώνα.

FLÂNEUR

Flâneur, Stroller, Derive, ένας ατέρμονα περιπλανώμενος, ένας **Πλάνης**. Πολλοί έχουν διατυπώσει διάφορους ορισμούς του **Flâneur**. Κατά την άποψή μου δεν υπάρχει κάποιος από τους ορισμούς που να είναι καθολικός. Η λέξη προέρχεται από τα γαλλικά και μπορεί να αποδοθεί σαν περιπλανητής - πλάνης. Το λεξικό του Cambridge αναφέρει στον ορισμό της λέξης «**Flâneur**: Είναι κάποιος που περπατάει γενικά χωρίς να κάνει τίποτα συγκεκριμένο αλλά παρατηρεί τους ανθρώπους και την κοινωνία»²

Σε μια εποχή όπως είναι το δεύτερο μισό του 19^ο αιώνα, με τις συνεχόμενες εναλλαγές στην καθημερινή ζωή, με την αστικοποίηση των πόλεων ο **Flâneur** ήταν μια έννοια η οποία χρειάστηκε να εμφανιστεί στην ζωή εκείνων που είδαν την καθημερινότητα τους να αλλάζει ραγδαία. Η εμφάνισή του γίνεται στην πόλη του Παρισιού και παίρνει μορφή στα ποιήματα του **Charles Baudelaire (1821-1867)** και πιο συγκεκριμένα στο έργο του «The painter of modern life». Η έννοια του **Flâneur** έχει συνδεθεί μεταγενέστερα και με το έργο του Γερμανού φιλόσοφου και κριτικού **Walter Benjamin (1892**

Photograph by Germaine Krull.

-1940) μέσα από το έργο του **Arcade**

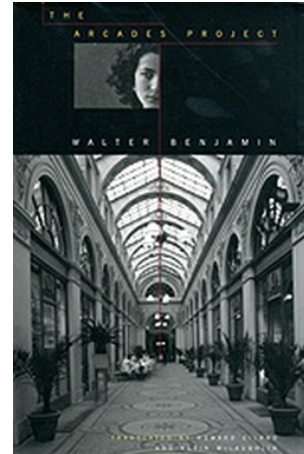
Project. Ένα λογοτεχνικό πεζογράφημα 1.088 σελίδων το

Photograph by Étienne Carjat

οποίο ξεκίνησε να συγγράφει το 1927 που όμως έμεινε ημιτελές λόγω του θανάτου του. Μέσα σε αυτό ο **Walter Benjamin** παραθέτει τις εμπειρίες, τα συναισθήματα και τις σκέψεις που του γεννήθηκαν από τις περιπλανήσεις του στις στοές και τους δρόμους της πόλης του Παρισιού. Παρατηρώντας τις βιτρίνες των μαγαζιών, τις αφίσες και

² (Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus)

τους ανθρώπους που συναντούσε στον δρόμο. Ένα βιβλίο που αναφέρεται ακόμα και στα αρχιτεκτονικά κτίσματα της πόλης η οποία είχε αλλάξει μαζί με την κουλτούρα γενικότερα εκείνη την εποχή στο Παρίσι. Μάλιστα οι στοές είχαν ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για αυτόν με την έντονη εμπορική κίνηση που παρουσίαζαν και τα πολλά είδη ανθρώπων που συνέρρεαν για να περιηγηθούν τις βιτρίνες και να επισκεφθούν τα καταστήματα.

Ο πλάνης-*Flâneur* δεν κινείται στην πόλη έχοντας κάποιο σκοπό. Απλά μέσα από τις περιπλανήσεις του μαθαίνει να ανακαλύπτει ξανά την πόλη την οποία οι κάτοικοί της προσπερνάνε κάθε μέρα βιαστικά, ο ίδιος όμως κοντοστέκεται και την αφουγκράζεται. Το πλήθος είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με εκείνον, εκείνος χάνεται μέσα σε αυτό αλλά παράλληλα απομακρύνεται ψυχολογικά. Με αυτό τον τρόπο ο ίδιος αντλεί ερεθίσματα, έχει τη θέση ενός παρατηρητή αλλά και ενός πρωταγωνιστή. Η αποστασιοποίηση από τον κόσμο αλλά και η συμμετοχή του σε αυτόν είναι κάτι στο οποίο βρίσκει την σύνδεση του με την πόλη³. Αυτά τα στοιχεία της απόσυρσης από τους εξωτερικούς παράγοντες, του παρατηρητή των ανθρώπων και του αστικού περιβάλλοντος, είναι σημεία αναφοράς που αντανakλούν την αποξένωση των σχέσεων στη σύγχρονη αστική κοινωνία.⁴

³ (Αλμπάνη & Σεϊτανίδου, 2016)

⁴ (Γκότση, 2002)

ΨΥΧΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

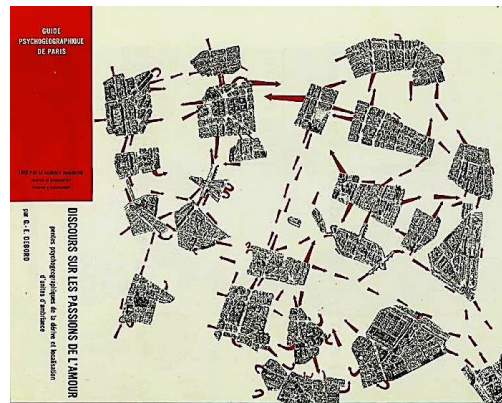

Figure 2. Debord's psychogeographical map *The Naked City* (1957) (4).

Ξεδιπλώνοντας τον **Flâneur** δεν θα μπορούσαμε να μην αναφερθούμε στην **ψυχογεωγραφία**. Με το πέρασμα των χρόνων και με γνώμονα τον πλάνη- **Flâneur** κάποιοι συνέχισαν να ασχολούνται με την τέχνη του περπατήματος, αναζητώντας μια διαφορετική οπτική της εποχής τους, εναλλάσσοντας τους γεωγραφικούς χάρτες με τους **ψυχογεωγραφικούς** μέσω της τέχνης του περπατήματος.

Οι **ψυχογεωγραφικοί** χάρτες εμφανιστήκαν στα μέσα της δεκαετίας του '50 και στις αρχές του '60 προερχόμενοι από τους **καταστασιακούς** (Internationale situationniste). Είναι μια καλλιτεχνική ανάδειξη των πόλεων βασισμένη στα συναισθήματα που δημιουργούν στον καλλιτέχνη τα ερεθίσματα τα οποία εκλαμβάνει κατά τη διάρκεια των περιπλανήσεων του μέσα στην πόλη. Με αυτό τον τρόπο οι καλλιτέχνες θέλουν

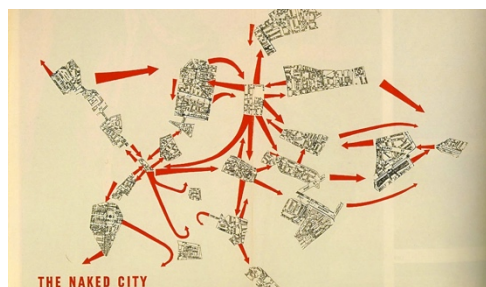

να δείξουν ότι οι γεωγραφικοί χάρτες που παρουσιάζουν τα υπαρκτά στοιχεία μιας πόλης μπορούν παράλληλα να ξανασχεδιαστούν με βάση το άτομο και τα συναισθήματά του.⁵ Οι **ψυχογεωγραφικοί** χάρτες είναι μια πρότερη κατάσταση από

όπου έχει τις ρίζες του ο ουρμπανισμός (**Urbanism**). Από τους πρώτους

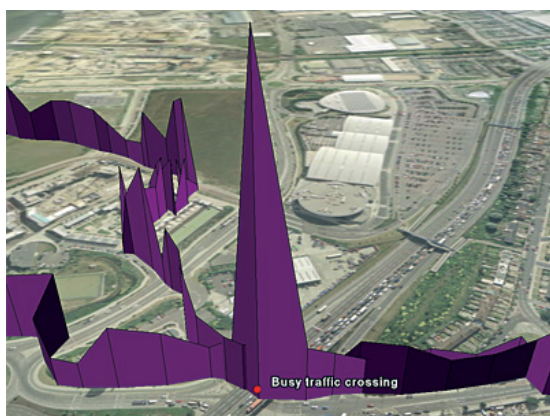
⁵ (Συλαίου, Στέλλα; Χουντάση, Μαρία; Λαγούδη, Έλενα, 2017)

καταστασιακούς ο οποίος ασχολήθηκε με τους ψυχογεωγραφικούς χάρτες ήταν ο Μαρξιστής **Guy Debord** (1931-1994). Ένα από τα πιο γνωστά του έργα είναι μια σειρά από ψυχογεωγραφικούς χάρτες με τίτλο

«THE NAKED CITY». Μέσα από το έργο του *The Naked City, a psychogeographic map by Guy Debord*

αυτό αναδόμησε τους γεωγραφικούς χάρτες της πόλης του Παρισιού. Οι θεατές του συγκεκριμένου έργου μπορούσαν να επιλέξουν ανάμεσα σε διάφορες διαδρομές πάνω στα σχεδιασμένα βέλη τα οποία ενώνουν διάφορα κομμάτια της πόλης.⁶

Οι έννοιες του **Flâneur** και της ψυχογεωγραφίας έχουν προχωρήσει και μέσα από τα χρόνια έχουν καταφέρει να εξελιχθούν μέσα από καινούργιες προσεγγίσεις. Τώρα πια έχουν περάσει και στον ψηφιακό «κόσμο», ανακαλύπτοντας τα **Locative media** μέσα από προγράμματα στον ηλεκτρονικό

υπολογιστή. Ένας σύγχρονος neo- Flâneur είναι και ο **Christian Nold**. Μέσω ψηφιακών προγραμμάτων **GSR (Galvanic Skin Response)** δημιουργεί χάρτες, στους οποίους αποτυπώνει τα συναισθήματα που του δημιουργούνται καθώς περιηγείται σε διάφορα σημεία της πόλης. Συναισθήματα από την απάθεια, έως την αηδία και την έκσταση⁷ Ο συγκεκριμένος τύπος ψυχογεωγραφίας

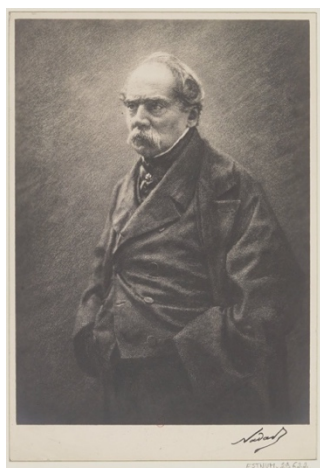
⁶ (Merlin Coverly, 2013)

⁷ (Συλαίου, Στέλλα; Χουντάση, Μαρία; Λαγούδη, Έλενα, 2017)

ονομάζεται **Βιοχαρτογράφηση (BioMapping)** και είναι η οπτικοποίηση των αντιδράσεων του περιπατητή – παρατηρητή πάνω στο χάρτη της πόλης

Ο FLÂNEUR ΣΤΗΝ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Η έννοια του Flâneur μεταπήδησε και στον χώρο της ζωγραφικής. Για τον **Flâneur** ζωγράφο πρέπει να αναφερθούμε πρωτίστως στον **Constantin Guys** (1802-1892). Ήταν ο ίδιος ο **Charles Baudelaire** ο οποίος μίλαγε για τον **Constantin Guys** με θαυμασμό, στο σύγγραμμά του “The painter of modern life” αναφερόμενος στον **Guy** με το προσωνύμιο “Monsieur G”. Ο **Guys** δούλευε στο Λονδίνο στην εφημερίδα **Illustrated London News** αλλά και σε άλλες εφημερίδες ως ρεπόρτερ - σκιτσογράφος. Ο **Baudelaire** αναφερόμενος στον **Guys** και τη δουλειά του έλεγε «μια τέχνη του παρόντος, μια τέχνη της μοντέρνας αστικής ζωής, εμπνευσμένος ζωγράφος σαν τον

Edouard Manet»⁸. Ο ίδιος ο **Guys** δεν θεωρούσε τον εαυτό του ζωγράφο και δεν ήθελε να αποκαλύψει την ταυτότητα του κάτι το οποίο σεβόταν ο **Baudelaire**, ο ίδιος ήταν σύμφωνα με τον **Baudelaire** «Ένας παθιασμένος εραστής του πλήθους και της αφάνειας»⁹. « Ήταν η περίοδος που για τις εφημερίδες της εποχής γεννιέται η ανάγκη για τον τερματισμό των φανταστικών αναπαραστάσεων και την αντικατάστασή τους με μια οπτικοποιημένη παρουσίαση αυτών. Έτσι εμφανίζεται για πρώτη φορά ο ρόλος του

Photography by Nadar

ρεπόρτερ - ειδικού καλλιτέχνη που αναλαμβάνει με

γρήγορες μολυβιές»¹⁰την περιγραφή των γεγονότων στα οποία αναφέρονται οι εφημερίδες. Εκτός από τα δημοσιογραφικά σκίτσα του για τις εφημερίδες, ασχολήθηκε και με την

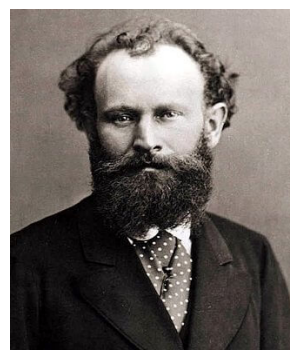
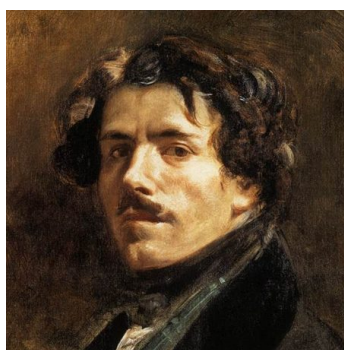

⁸ (The J.Paul Getty Museum)

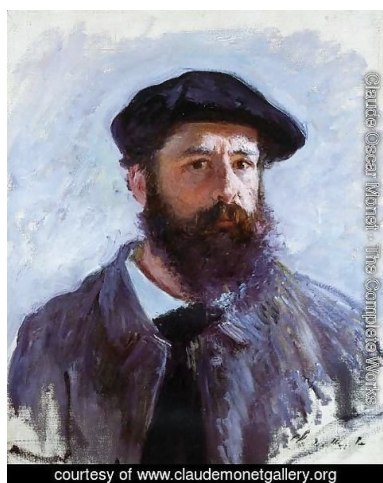
⁹ (Baudelaire , 1995)

¹⁰ (BAUDELAIRE & Βλαβιανού, 2018, σ. 7)

ζωγραφική. Γυρίζοντας στο Παρίσι το 1850 ξεκινά να σχεδιάζει γυναικείες φιγούρες, τις Παριζιάνες της εποχής. Γυναίκες από την υψηλή κοινωνία, γυναίκες θαμώνες των παριζιάνικων καφέ μέχρι και ιερόδουλες. Μέσα από τη δουλειά του απέκτησε μεγάλη αναγνώριση και ένα κύκλο θαυμαστών που εκτός από τον **Baudelaire** περιλάμβανε τον Γάλλο φωτογράφο **Nadar** μέχρι και τους ζωγράφους **Eugène Delacroix** και **Edouard Manet**¹¹.

Παράλληλα με τον **Guys** το κίνημα των **Ιμπρεσιονιστών** κατατάσσεται με την

ενοιολογική έννοια στον τομέα του περιπλανητή-**Flâneur**. Ο όρος **Ιμπρεσιονισμός** ακούστηκε για πρώτη φορά από τους οπαδούς του **Edouard Manet**, όταν εκείνος ξεκίνησε τους πίνακες με το στοιχείο «η επανάσταση της χρωματικής κηλίδας», τον οποίο ο ίδιος ο **Manet** δεν ήθελε να ενστερνιστεί για τον λόγο ότι είχε βλέψεις να τον αποδεχτεί ο κύκλος των **Salon** του Παρισιού. Η εμφάνιση αυτής της τεχνικής του

Manet φημολογείται ότι αναπτύχθηκε για να

αντιταχθεί απέναντι στην φωτογραφία η οποία είχε αρχίσει να κάνει τα πρώτα βήματα της στην τέχνη. Ωστόσο βλέπουμε τον όρο **Ιμπρεσιονιστής** να κάνει την εμφάνιση του σε αναφορά ενός πίνακα του **Claude Monet** (1840-1926) από έναν κριτικό τέχνης, μάλιστα ως αρνητική κριτική. Ο **Ιμπρεσιονισμός** είναι μια τέχνη η οποία έβαλε τέλος στην αποτύπωση όπως την ξέραμε μέχρι τότε. Τα στοιχεία που διέπουν το κίνημα είναι μια οπτική της καθημερινής σύγχρονης αστικής ζωής

¹¹ (The J. Paul Getty Museum)

βγαίνοντας έξω στον δρόμο με έντονα χρώματα και δυναμικές πινελιές χωρίς να ενδιαφέρονται πια για τη φωτοσκίαση. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν μια εικόνα από την μεταβαλλόμενη ζωή εκείνης της εποχής.

Ο FLÂNEUR ΣΤΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Στα μέσα του 19^ο αιώνα η φωτογραφία είχε κάνει την εμφάνισή της, ως μια καινούργια τεχνική η οποία έδινε τη δυνατότητα της αποτύπωσης και της απτής πραγματικότητας. Έτσι η σημασία του **Flâneur** όπως είχε διατυπωθεί από τον **Charles Baudelaire** και τον **Walter Benjamin** διαφοροποιήθηκε. Όπως όμως εκ του αποτελέσματος βλέπουμε, στην ουσία ο **Flâneur** δεν αλλοιώθηκε αλλά αφομοιώθηκε στις εποχές της ραγδαίας αστικοποίησης, έτσι κάθε φορά διαφοροποιείται από την εκάστοτε κατάσταση των καιρών και την ανάγκη του ίδιου του ανθρώπου. Από το Παρίσι του 19^ο αιώνα στην **Ψυχογεωγραφία** των καταστασιακών μέχρι το σήμερα, ο **Flâneur** του Παρισιού έγινε ο **Post- Flâneur** του 21^ο αιώνα. Είναι αυτός ο οποίος χάνεται μέσα στο πλήθος με την φωτογραφική του μηχανή και γίνεται ένα με αυτό. Έτσι μπορεί να κρατήσει την ανωνυμία του αλλά παράλληλα να απαθανάτιση στιγμιότυπα της πόλης έτσι ώστε να καταφέρει να την αποσυνθέσει και να μπορέσει να διηγηθεί εκείνος μια ιστορία από τη δικιά του πλευρά. Σήμερα ο **Flâneur** θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι «μια ‘ένοπλη’ έκδοση του μοναχικού περιπατητή που κάνει αναγνώριση, στήνει ενέδρα, περιπολεί την αστική κόλαση, ο ηδονοβλεψίας που κάνοντας βόλτες ανακαλύπτει την πόλη σαν ένα τοπίο από φιλήδονες ακρότητες»¹². Ο ίδιος δεν είναι σαν τον καθημερινό περαστικό της πόλης είναι εκείνος που θα κοντοσταθεί θα αναλογιστεί τον κόσμο γύρω του χωρίς κάποιο συγκεκριμένο λόγο, θα παρατηρήσει τα πρόσωπα που συναντά όπως έκανε και ο **Edgar Allan Poe** (1809-1849) στο “Ο άνθρωπος του Πλήθους”. Έτσι όπως εκείνος παρατηρούσε τον κόσμο, και ο φωτογράφος παρατηρεί και ακολουθεί το πλήθος, τον τραβάει ο όχλος όμως ψάχνει να βρει κάποιο ερέθισμα για να σηκώσει την κάμερα και να απαθανάτισει την στιγμή. Ένας από τους πρώτους φωτογράφους

¹² (Sontang , 1993, σ. 63)

Flâneur είναι ο **Eugene Atget** (1857- 1927) Γάλλος φωτογράφος ο οποίος φωτογράφιζε το *vieux Paris* (Παλιό Παρίσι) το 1898. Ο ίδιος δεν θεωρούσε τον εαυτό του φωτογράφο αλλά “συγγραφέα - παραγωγό”. Φωτογράφησε το Παρίσι πριν αλλάξει σε μια σύγχρονη αστική πόλη.

Ο **Paul Martin** (1864-1944) είναι ένας άλλος Γάλλος φωτογράφος, ο οποίος μετακομίζοντας σε νεαρή ηλικία στην Αγγλία ξεκίνησε να ασχολείται με την φωτογραφία. Φωτογράφιζε τους δρόμους του Λονδίνου, με τις εικόνες του να είναι μια ιστορική μαρτυρία της πόλης εκείνης της εποχής. Απέσπασε πολλά βραβεία για τις εικόνες του και μάλιστα η σειρά “*London by Gaslight*” (1895-1896) μία από τις πρώτες απόπειρες για νυχτερινή φωτογραφία, ήταν η δουλειά η οποία ενέπνευσε και τον **Alfred Steiglitz** για να δημιουργήσει το “*Manhattan at night*” το 1898.

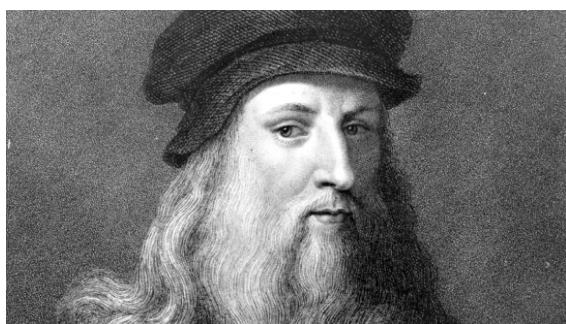
Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ

CHIAROSCURO

Αφού περιέγραψα την ιδέα πίσω από τις εικόνες μου θα προσπαθήσω να αναλύσω από πού άντλησα την έμπνευση για τον τρόπο λήψης των εικόνων. Η τεχνική την οποία ακολούθησα προσδιορίζεται καλύτερα από την τεχνοτροπία **Chiaroscuro** του

Καραβάτζιο. Μια τεχνική η οποία αναδεικνύει σημεία της εικόνας μέσα από έντονες αντιθέσεις με το φως και τη σκιά. Ο Καραβάτζιο έδινε στο θέμα την δραματοποίηση, την ένταση και την αφήγηση μέσα από μία αριστουργηματική χρήση της φωτοσκίασης στους πίνακες. Έτσι τα έργα του έχουν παραμείνει αξιωμακρινόμενα μέχρι σήμερα. Η τεχνοτροπία αυτή έδωσε τέλος στην προτεραιότητα τεχνοτροπία, η οποία ήθελε η διαφοροποίηση του κυρίως θέματος και του παρασκηνίου να γίνεται με περιγράμματα, δίνοντας έτσι και έναν τόνο τρισδιάστατης απεικόνισης στα θέματα.

Ιστορικά έχουμε στοιχεία ότι η τεχνοτροπία φτάνει μέχρι τις απαρχές των τεχνών στην Αρχαία Ελλάδα και την Αρχαία Ρώμη.

Μια πρώτη γεύση παίρνουμε από τον **Λεονάρντο Ντα Βίντσι** (1452-1519).

Εκείνος εισήγαγε την τεχνοτροπία στους πίνακές του και πιο συγκεκριμένα στον πίνακα “Η Προσκύνηση των Μάγων” (1481-82). Ο πίνακας μπορεί να μην έχει ολοκληρωθεί αλλά παραμένει ένα άξιο λόγου δημιούργημα. Αναλύοντας το, παρατηρούμε πολλά στοιχεία που προσδίδουν μεγαλοπρέπεια όπως τα γεωμετρικά στοιχεία τα οποία παρουσιάζονται μέσα στον πίνακα. Αξιοσημείωτο όμως στοιχείο είναι ότι παρόλο που το έργο δεν έχει περαστεί με χρώμα βλέπουμε ότι δεν δημιουργεί πρόβλημα στο να αναγνωρίσουμε και να ξεχωρίσουμε τις μορφές του έργου μέσα από τη φωτοσκίαση του **Λεονάρντο Ντα Βίντσι**. Στην συνέχεια η τεχνοτροπία του **Chiaroscuro** έφτασε μέχρι το 1600 στο τελείωμα της Αναγέννησης και στην αρχή του Μπαρόκ. Στην απαρχή του πολλοί δεν πίστευαν σε αυτό το στυλ και έδωσαν όπως και στον όρο “**Μανιερισμός**” αρχικά υποτιμητική σημασία.¹³ Εκείνη όμως την εποχή ο **Πάπας Σίξτος Ε΄** (1521-1590), θέλησε να εισάγει στις εκκλησίες καλλιτεχνικά έργα και έτσι να γίνει η Ρώμη κέντρο των τεχνών. Έτσι έδωσε διαταγή να ξεκινήσει η ανάθεση σε καλλιτέχνες ώστε να υλοποιηθεί το όραμά του

¹³ (Janson, 2011)

αυτό. Τότε πολλοί καλλιτέχνες από όλη την Ευρώπη έφτασαν στην Ρώμη έτσι ώστε να μπορέσουν να αναγνωριστούν, αλλά ένας από όλους αυτούς έκανε την διαφορά, ο **Μικελάντζελο Μερίζι** (1571-1610) από το Καραβάτζιο μετέπειτα γνωστός με το όνομα **Καραβάτζιο**, παίρνοντας το όνομά του από την γενέτειρά του.

Την τεχνοτροπία του **Chiaroscuro** δεν την συναντάμε στα αρχικά έργα του, αλλά την βλέπουμε περισσότερο στα μεταγενέστερα έργα με πιο αντιπροσωπευτικό από αυτά τον

Portrait by Ottavio

πίνακά του Leoni

“Η κλήση του Αγίου Ματθαίου” (1599-1602) στο παρεκκλήσιο Κονταρέλλι μαζί με τον πίνακα “Μαρτύριο του Αγίου Ματθαίου” (1599-1600) και τον πίνακα “Ο Άγιος Ματθαίος και ο Άγγελος”(1602). Στον πίνακα “Η κλήση του Αγίου

Ματθαίου” βλέπουμε όλα τα χαρακτηριστικά τα οποία προσδίδουν την κληρονομιά του μεγάλου αυτού ζωγράφου. Τα στοιχεία όπως η διαφοροποίηση από τη μέχρι τότε ζωγραφική τέχνη, που έδειχνε την έννοια του χώρου μέσα σε έναν πίνακα. Εδώ βλέπουμε την “υποβάθμιση” του φόντου μέσω της δραματοποίησης και την κορύφωση όλων από το διαχωρισμό της ακτίνας του φωτός και αφήνοντας εκτός φυσικά όλα τα άλλα επιτεύγματα που μας διδάσκει αυτός ο πίνακας.

Έτσι πολλοί ακόμα ακολούθησαν την τεχνοτροπία την οποία ξεκίνησε ο **Καραβάτζιο**. Γνωστή είναι η σχολή της **Ουτρέχτης** με πιο γνωστό εκπρόσωπό της τον **Ρέμπραντ βαν Ρέιν** (1606-1669). Ένα από τα έργα του που μπορούμε να ανατρέξουμε μέσα από την μεγάλη συλλογή του είναι η “Η νυχτερινή Περίπολος”. Ένα έργο που χαρακτηρίζεται από το Μπαρόκ στυλ της εποχής και μια εκπληκτική απεικόνιση του θέματος μέσω του φωτός και του αναβρασμού που ήθελε να

Self-Portrait Oil on canvas

παρουσιάζει ο ζωγράφος. Δημιουργώντας το τρισδιάστατο του χώρου με τη φωτοσκίαση πολλά πρόσωπα της περιπόλου δεν φαίνονται καθαρά. Λέγεται ότι αυτό δημιούργησε τη δυσαρέσκεια των συγκεκριμένων ατόμων, αφού είχαν συμβάλει εξίσου στη δαπάνη παραγγελίας του πίνακα, αλλά αυτό παραμένει μία ατεκμηρίωτη φήμη.

Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΜΕΣΑ

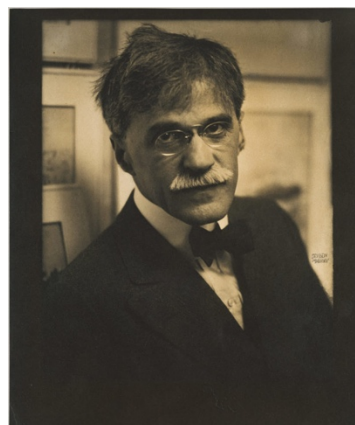
Η τεχνική του **Chiaroscuro** έδωσε τα φώτα της και στις τέχνες του μέλλοντος όπως η Φωτογραφία και ο Κινηματογράφος. Από τα κινήματα στα οποία μπορούμε περισσότερο να διακρίνουμε την τεχνική του **Chiaroscuro** στο χώρο της Φωτογραφίας είναι αυτό του **Πικτουραλισμού**. Οι φωτογράφοι προσπαθούσαν να δώσουν στο θέμα τους μια ονειρικήτητα, ένα εξωπραγματικό στοιχείο που τότε παρουσιαζόταν μόνο στη ζωγραφική. Αντίστοιχα όμως πρέπει να αναφέρουμε ότι η τεχνική του **Chiaroscuro** έδωσε μεγάλη ευχέρεια και στον κινηματογράφο. Μέσα από την έντονη αυτή εναλλαγή του φωτός από την συγκεκριμένη τεχνική έχει αναδειχθεί το **Film noir** παίρνοντας τον όρο από τα γαλλικά περιοδικά με τίτλο «Μαύρη σειρά» (Série noire) και ο **Γερμανικός εξπρεσιονισμός** που είχε την βάση του στα γοτθικά μυθιστορήματα τρόμου και την γερμανική ρομαντική λογοτεχνία.

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ CHIAROSCURO

Fading Away (1858) by Henry Peach Robinson

Μέσω του κινήματος του **Πικτουραλισμού** άρχισαν να διαφαίνονται στοιχεία που έκαναν φανερό ότι η φωτογραφία έπρεπε πλέον να αναχθεί σε τέχνη κάτι το οποίο μέχρι το 1850¹⁴ δεν ήταν αποδεκτό. Η φωτογραφία μέχρι τότε δεν ήταν το μέσο με το οποίο θα δημιουργούσε ένας καλλιτέχνης αλλά θα την χρησιμοποιούσε μόνο για αναπαραγωγική απεικόνιση και επιστημονικά δεδομένα. Έτσι καλλιτέχνες – φωτογράφοι μέσα από το κίνημα του **Πικτουραλισμού** προσπάθησαν να αναπαραστήσουν την ζωγραφική τέχνη μέσω του τονισμού και του **Ιμπρεσιονισμού**. Μέσα από ασπρόμαυρες εικόνες ή σέπια με χαμηλή οξύτητα δίνοντας μεγάλη προσοχή στην επεξεργασία όπως η τονικότητα και οι διαφορετικές εκτυπώσεις θέλοντας έτσι να διαφοροποιηθούν από την straight φωτογραφία δρόμου. Κυριότερα το κίνημα το οποίο γεννήθηκε μέσα από τον **Πικτουραλισμό** η **Φώτο-Απόσχιση** ήταν αυτό το οποίο έφερε την φωτογραφία στο επίπεδο της ζωγραφικής, με πιο γνωστό εκπρόσωπο της τον **Alfred Steiglitz** (1864-1946). Ο ίδιος ήταν μεγάλος εκπρόσωπος της φωτογραφίας ως τέχνη και μέσα από τα έργα του μπορούμε να διακρίνουμε το στυλ το οποίο συνέδεε την φωτογραφία με την ζωγραφική. Έτσι βλέπουμε την τεχνική του **Chiaroscuro**, μέσω της τέχνης του **πικτουραλισμού** στην εικόνα, με την πάροδο του χρόνου να εδραιώνεται στη φωτογραφία.

¹⁴ (Oden)

ΤΟ CHIAROSCURO ΣΤΗΝ ΦΑΡΕΤΡΑ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

Movie "The Third Man" 1949 by Carol Reed

Ένα ακόμα πεδίο στην τέχνη στο οποίο συνεισέφερε το **Chiaroscuro** είναι ο Κινηματογράφος. Εκεί η έννοια του **Chiaroscuro** βοήθησε να γεννηθούν κάποια από τα πολύ γνωστά κινήματα της ιστορία του Κινηματογράφου. Πρώτα από όλα μπορούμε να αναφερθούμε στον **Γερμανικό εξπρεσιονισμό** όπου η έντονη

διαφοροποίηση που χρησιμοποιούνταν στις φωτοσκιάσεις από τους σκηνοθέτες συνέβαλε σημαντικά στο νόημα που ήθελαν να προσδώσουν στην ταινία τους. Έτσι το νόημα στην ταινία βοηθιέται σε

μεγάλο βαθμό με την χωροθέτηση μέσα στην εικόνα της σκιάς και του φωτός, δίνοντας έτσι την έννοια του σασπένς, του φόβου, της λύπης και άλλα.

Ταυτόχρονα με τον **Γερμανικό εξπρεσιονισμό** ένα ακόμα κίνημα το οποίο μεγαλούργησε μέσα από αυτές τις έντονες διαβαθμίσεις του φωτός και της σκιάς ήταν το **Film noir**. Ο Εξπρεσιονισμός είχε μεγάλη επίδραση πάνω στην δημιουργία του **Film noir** μέσα από την μετανάστευση εκείνης της εποχής (την περίοδο της δεκαετίας '40)¹⁵ πολύ γνωστών σκηνοθετών στην Αμερική, η πλειονότητα των οποίων ήταν γερμανόφωνοι από το χώρο του **Γερμανικού Εξπρεσιονισμού** (πχ Φριτς Λανγκ).

¹⁵ (Βαλούκος, 2003)

Μια από τις ταινίες που θα λέγαμε ότι έχει παίξει μεγάλο ρόλο στο κίνημα του **Γερμανικού Εξπρεσιονισμού** είναι «Το εργαστήρι του Δρ. Καλιγκάρι» γυρισμένο το 1920 σε σκηνοθεσία του **Ρόμπερτ Βίνε** (1881-1938). Μια ταινία η οποία έχει εξαιρετικό πρωτότυπο σκηνοθετικό ύφος, γεωμετρικά στοιχεία και παραμορφωτικούς φωτισμούς με

αντιθέσεις του φωτός και της σκιάς. Στην κατηγορία του Film Noir μπορούμε να αναφερθούμε και στην ταινία «T-Men» γυρισμένη το 1947 από τον **Anthony Mann** (1906-1967). Μια ταινία με πολύ δυνατά στοιχεία κινηματογράφησης έχοντας πολύ δυνατά οπτικά στοιχεία με έντονο το στοιχείο του **Chiaroscuro** αλλά και το στυλ του ημι- ντοκιμαντέρ.

Μέχρι και στον σύγχρονο κινηματογράφο μπορούμε να δούμε στοιχεία της τεχνικής του **Chiaroscuro** μέσα από ταινίες του **Φράνσις Φορντ Κόπολα** (The Godfather του 1972) έτσι όπως δίνει στα μισοφωτισμένα πρόσωπα μια έντονη σκιά με λιγοστά στοιχεία. Χαρακτηριστική είναι η σκηνή με τον Βίτο Κορλεόνε (**Μάρλον Μπράντο**) στο γραφείο του καθώς δέχεται κόσμο όπου δεν μπορούμε να διακρίνουμε καθόλου τα μάτια του μέσα στο υποφωτισμένο σκηνικό δίνοντας ένα στοιχείο μυστήριου στον χαρακτήρα. Αυτό το στοιχείο του **Φράνσις Φορντ Κόπολα** που έδωσε στην ταινία, μπορούμε να το δούμε και σε άλλους σκηνοθέτες που μετέπειτα το εισήγαγαν στις ταινίες τους.

ΕΜΠΝΕΥΣΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΥΣ

Έμπνευση μπόρεσα να αντλήσω από διάφορα πεδία. Μέσα από τις τεχντροπίες και τα κινήματα στα οποία προαναφέρθηκα αλλά και από πολλούς φωτογράφους. Δύο από τους πιο σημαντικούς φωτογράφους που με ενέπνευσαν ώστε να εντάξω το συγκεκριμένο στυλ στις φωτογραφίες μου είναι ο **Henri Cartier – Bresson** και ο **Sebastiao Salgado**. Μέσα από αυτούς τους δύο φωτογράφους μπόρεσα να βρω τα στοιχεία εκείνα που δείχνουν τη δυναμική που ήθελα να προσδώσω στις εικόνες μου. Την αριστουργηματική τεχνική της σύνθεσης του **Bresson** μέσα από την οποία δημιουργεί το αίσθημα του εφήμερου της στιγμής και τη δημιουργία των συναισθημάτων μέσα από το φως του **Salgado**. Συνδυάζοντας έτσι τα στοιχεία αυτά και οδηγούμενος μέσα από νεότερα κινήματα ξεχώρισα φωτογράφους που τους χαρακτηρίζουν αυτά τα στοιχεία στις εικόνες τους, αλλά και μια πιο σύγχρονη ματιά. Έτσι παρακολουθώ τη δουλειά τριών φωτογράφων που μέσα από τις εικόνες τους αναγνώρισα τα στοιχεία τα οποία μπορούν να χαρακτηριστούν από το **Chiaroscuro** και ένα καινούργιο στυλ περιηγητή.

Η δουλειά τους χαρακτηρίζεται από εικόνες με έντονο το στοιχείο της διαφοροποίησης του φωτός, με μορφές μέσα από τις σκιές να αναδεικνύουν στοιχεία δραματοποίησης. Και οι τρεις φωτογράφοι δημιουργούν μια ατμόσφαιρα στις καθημερινές εξορμήσεις αναζητώντας μέσα στην πόλη μια διαφορετική οπτική που δεν μπορούν να παρατηρήσουν οι άνθρωποι μέσα από το σύγχρονο τρόπο ζωής. Η αναζήτηση και των τριών πάνω στις μορφές, στις σκιές και την έμψυχη παρουσία στην εικόνα γίνεται φανερή μέσα από το έργο τους.

Ο **Sean Tucker** είναι φωτογράφος ο οποίος ασχολείται με την φωτογραφία δρόμου και τα πορτρέτα. Κατά κύριο λόγο στις εικόνες του στη φωτογραφία δρόμου υπάρχει ανθρώπινη μορφή.

Ο ίδιος όπως όμως λέει δεν θεωρεί τον εαυτό του φωτογράφο δρόμου.¹⁶ Προτιμάει να βρίσκει μέσα στον χώρο την σύνθεση που τον εκφράζει αναμένοντας να υπάρξει κίνηση

μέσα σε αυτήν.¹⁷ Οι έντονες σκιές και το δυνατό κοντράστ κυριαρχούν στις φωτογραφίες του, κυνηγώντας τα γεωμετρικά στοιχεία μέσα στην πόλη που δημιουργούνται από το φως. Η εναλλαγή μεταξύ των φωτεινών και σκοτεινών σημείων μέσα στην εικόνα αναδεικνύουν τις φόρμες και την δυναμική στα σημεία της πόλης που φωτογραφίζει. Ο ίδιος κυνηγάει να βρει μέσα στην πόλη, με βοηθό το φως του ήλιου, μια ενδιαφέρουσα σύνθεση για να την καταγράψει.

Αντίστοιχα ο **Rui Palha** ασχολείται με την φωτογραφία δρόμου. Η φωτογραφία του επιτρέπει να ανακαλύπτει περισσότερα από τον κόσμο γύρω του, να απαθανατίζει ιδιαίτερες στιγμές στην ζωή και να καταγράφει ότι νοιώθει με την καρδιά του και ότι βλέπει με τα μάτια του. Σύμφωνα με τον ίδιο το να είσαι στο δρόμο είναι επίσης καλή πιθανότητα για τον φωτογράφο και

τον καθένα να νιώσει, να καταλάβει, να μάθει και να εξασκήσει την ελευθερία του να υπάρχει, να σκέπτεται και να ζει¹⁸. Η ανθρώπινη μορφή μέσα στην εικόνα τον

¹⁶ (Tucker, Light & Shadow (feat. Sean Tucker) - THE GR PROJECT, 2020)

¹⁷ (Tucker, Street Photographer Sean Tucker Shares His Contact Sheets and His Process on Street Photography, 2020)

¹⁸ (Palha, RuiPalha, 2021)

χαρακτηρίζει, ο ίδιος έλεγε ότι οι εικόνες του αν δεν είχαν ανθρώπους δεν θα υπήρχε λόγος ύπαρξής τους.¹⁹

Η δουλειά του **Alan Schaller** χαρακτηρίζεται από την εκ των προτέρων σχεδίαση πάνω σε γεωμετρικές συνθέσεις αλλά και σε μεγάλους χώρους με την ευχέρεια που του δίνει ο 24mm φακός.²⁰ Με το φως και τις σκιές μπορεί να μεταφέρει παράλληλα την ομορφιά και την ποικιλομορφία της ανθρώπινης ζωής. Η δουλειά του περιέχει

αφηρημένες συνθέσεις και συμπεριλαμβάνει σουρεαλισμό, γεωμετρία, υψηλό κοντράστ, πραγματικότητα και την διαφορετικότητα της ανθρώπινης ζωής.²¹

¹⁹ (Palha, La, & Arnold, A digital camera without display - Exploring Porto with the Leica M-D, 2016)

²⁰ (Schaller, The Liberation of Limitation - with Alan Schaller, 2020)

²¹ (Schaller, Alan Schaller)

ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΠΟΛΕΩΝ

Η επιλογή των συγκεκριμένων πόλεων έγινε ανάμεσα σε πολλές άλλες πόλεις όπως το Λονδίνο, η Ρώμη, το Παρίσι που θα μπορούσαμε να βρούμε σίγουρα κάποια στοιχεία πάνω στα θέματα που έχουμε συζήτηση πιο πριν.

Από νωρίς στη ζωή μου ταξίδευσα αρκετά με την οικογένειά μου με αποτέλεσμα να γνωρίσω αρκετές Ευρωπαϊκές πόλεις. Δύο από αυτές είναι η Βενετία και η Βιέννη τις οποίες έχω επισκεφθεί αρκετές φορές στο παρελθόν. Αν κάποιος με ρωτούσε ποιες πόλεις ξεχώρισα στα ταξίδια μου θα έλεγα με βεβαιότητα τη Βενετία και τη Βιέννη. Δύο πόλεις ιστορικής σημασίας αλλά και ιδιαίτερης ομορφιάς. Αυτές οι δυο πόλεις είναι η απαρχή για την αγάπη μου στην φωτογραφία.

Μέσα από τους Δόγηδες και τις γόνδολες η Βενετία παραμένει αναλλοίωτη στο χρόνο. Αντίστοιχα η Βιέννη της πριγκίπισσας Σίσσυ και της πάλαι ποτέ αυστροουγγρικής αυτοκρατορίας διατηρεί την αυτοκρατορικής της αίγλη. Μέσα από το πρόγραμμα Erasmus βρήκα μια ευκαιρία να επισκεφτώ ξανά την πόλη της Βενετίας όντας όμως φοιτητής, ζώντας σε αυτήν αυτή την φορά και όχι ως τουρίστας και έτσι μπόρεσα να ανακαλύψω την πόλη σε βάθος. Αυτό μου έδωσε το έναυσμα να ξεκινήσω την εξερεύνηση, και έτσι επέλεξα ο επόμενος σταθμός να είναι η Βιέννη. Με την πόλη να κρατάει την βασική της ομορφιά, με την αρχιτεκτονικής της, τα πάρκα και τα παλάτια της είναι μια πόλη αντίστοιχα όμορφη με την Βενετία.

Επιπλέον βλέπουμε και ιστορικά αυτές οι δυο πόλεις να έχουν σύνδεση μέσα στους αιώνες. Ξεκινώντας από τον **Ναπολέοντα Βοναπάρτη** όταν εκείνος έδωσε την πόλη της Βενετίας στην Αυστριακή Αυτοκρατορία μαζί με την Δαλματία και την Ίστρια με την συμφωνία του Campo Formio το 1797, εντάσσοντας την στην Αυστριακή αυτοκρατορία. Το 1805-6 βρέθηκε πάλι σε Γαλλικά χέρια αλλά επέστρεψε στην κυριαρχία της Αυστρίας το 1814. Έγινε πάλι αυτόνομη το 1849 μετά από τη Βενετσιάνικη επανάσταση αλλά το 1866 έγινε τμήμα του Βασιλείου της Ιταλίας

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Μέσα από την εργασία μπόρεσα να καταλάβω καλύτερα την έννοια πίσω από τον όρο **Flâneur** και την σημασία που μπορεί ο οποιοσδήποτε να προσδώσει σε αυτήν. Αντίστοιχα πως μια ιδέα μπορεί ακόμα και σήμερα να αναδεικνύεται τόσο επίκαιρη, έχοντας εξελιχθεί φυσικά μέσα στο πέρασμα του χρόνου αλλά και αφομοιωθεί στην χρονική στιγμή. Έτσι πιστεύω ότι μέσα από τον **Flâneur** η φωτογραφία δρόμου μπορεί να βοηθήσει το ίδιο το άτομο να ανακαλύψει μια διαφορετική ματιά πάνω στην εκάστοτε πόλη που περπατάει.

Επίσης μεγάλο ρόλο στην απόδοση ενός έργου έχει η τεχνική που χρησιμοποιεί κάποιος για να αποδώσει το θέμα του. Παρατηρώντας διαχρονικά ένα μεγάλο φάσμα δημιουργών να εφαρμόζουν στα έργα τους την τεχνοτροπία του **Chiaroscuro** μπορούμε να δούμε πόσο συνυφασμένα είναι ως τεχνοτροπία μέσα στην τέχνη, είτε αυτή είναι ζωγραφική, είτε κινηματογράφος ή φωτογραφία.

Για εμένα η τεχνική του **Chiaroscuro** αποτέλεσε πηγή έμπνευσης. Τα στοιχεία του Chiaroscuro μπόρεσαν να με βοηθήσουν να αποτυπώσω την δική μου οπτική στην καθημερινή πλευρά των πόλεων που φωτογράφισα

Τέλος αναρωτιέμαι αν μέσα από την διαδρομή του **Flâneur** αυτό που πρέπει να αναζητήσουμε είναι τελικά τα συναισθήματά μας, να τα αποδεχθούμε και να τα εξωτερικεύσουμε σε μία αναζήτηση ισορροπίας στη ζωή μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus. (n.d.). *Cambridge Dictionary*.

Retrieved from Cambridge University Press:

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/flaneur>

Tucker, S. (2020, 2 21). Light & Shadow (feat. Sean Tucker) - THE GR PROJECT.

Alan Schaller. (χ.χ.). Ανάκτηση από Alan Schaller: <http://alanschaller.com/biography>

Alpert , M. (2020, 09 29). *Storica National Geographic*. Ανάκτηση από IL GRUPPO

RBA : https://www.storicang.it/a/caravaggio-artista-tra-il-pennello-e-spada_14933

ASX, E. @. (2008). *AmericanSuburbX*. Retrieved 2 15, 2021, from

<https://americansuburbx.com/2008/10/theory-alfred-stieglitz-and-edward.html>

Baudelaire , C. (1995). *THE PAINTER OF MODERN LIFE and other essays*. (J. MAYNE, Ed.) PHAIDON PRESS.

BAUDELAIRE, C., & Βλαβιανού, Ε. (2018). *Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΜΟΝΤΕΡΝΑΣ ΖΩΗΣ*.

Αθήνα: ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

Biomapping.net. (07, 08 22). Ανάκτηση από <http://www.biomapping.net/new.htm>

Bnf Gallica. (χ.χ.). Ανάκτηση από

<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b10535214n.item>

Bright, R. (Director). (2012). *The Many Lives of William Klein* [Motion Picture].

Britannica, T. E. (2020, 10 10). *Britannica*. Retrieved 10 20, 2020, from

<https://www.britannica.com/event/Treaty-of-Campo-Formio>

Burton, R. D. (n.d.). *Britannica* . Retrieved from

<https://www.britannica.com/biography/Charles-Baudelaire>

Claude Oscar Monet . (n.d.). Retrieved from <https://www.claudemonetgallery.org>

Distefano, G. (2016). *HOW WAS VENICE BUILT?* Βενετία: Supernova.

- Editors, F. T. (2013, Οκτώβριος 29). *France Today*. Ανάκτηση από
https://www.francetoday.com/travel/french_word_of_the_week_le_flaneur/
- Figure, S. (n.d.). *ResearchGate*. Retrieved from A SENSORY EXPERIENCE IN AN URBAN ENVIRONMENT: SOUND-WALKS AND SOUND- MAPS:
https://www.researchgate.net/figure/Debords-psychogeographical-map-The-Naked-City-1957-4_fig1_330998676/actions#reference
- GILBERT, P. (2015, 01 27). *The Young Folks*. Ανάκτηση από The Young Folks:
<https://www.theyoungfolks.com/film/47284/out-of-the-past-the-third-man-1945/>
- Gros, F. (2015). *ΠΕΡΠΑΤΩΝΤΑΣ*. ΑΘΗΝΑ: ΠΟΤΑΜΟΣ.
- Historic Camera*. (2018, 02 28). Retrieved 10 4, 2020, from
http://historiccamera.com/cgi-bin/librarium2/pm.cgi?action=app_display&app=datasheet&app_id=3512
- Janson, H. F. (2011). *Ιστορία της Τέχνης*. Αθήνα: ΕΛΛΗΝ.
- Les Grands Peintres*. (n.d.). Retrieved from
<https://www.grandspeintres.com/delacroix/>
- Manet*. (n.d.). Retrieved from <https://www.manet.org>
- MasterClass. (2020, 5 18). *MasterClass*. Retrieved 10 13, 2020, from
<https://www.masterclass.com/articles/how-to-use-chiaroscuro-to-add-dimension-to-your-film>
- MASTROMATTEI, D. (2017, 05 02). *Arteworld*. Ανάκτηση από
<https://www.arteworld.it/vocazione-di-san-matteo-caravaggio-analisi/>
- McKee, M. (χ.χ.). *TheBritishNewspaperArchive*. Ανάκτηση από
<https://blog.britishnewspaperarchive.co.uk/2017/05/14/175th-anniversary-of-the-illustrated-london-news/>
- McLaughlin, K., & Eiland, H. (n.d.). *The Arcades Project*. Retrieved 1 6, 2021, from
<https://www.hup.harvard.edu/catalog.php?isbn=9780674008021>
- Merlin Coverly. (2013, Ιούλιος 8). *THE NAKED CITY*. Retrieved Οκτωβριος 3, 2020, from <https://paulwalshphotographyblog.wordpress.com/2013/07/08/the-naked-city/>

Messia, H., & Robinson, M. (2019, 04 30). *CNN Style*. Ανάκτηση από Cable News Network. A Warner Media Company:
<https://edition.cnn.com/style/article/leonardo-da-vinci-hair-lock-intl-scli/index.html>

Miami Street Photography Workshop. (n.d.). Retrieved from The Miami Street Photography Festival 2018: <https://www.mspfworkshops.com/rui-palha>

National WWII Museum New Orleans. (2020, 9 30). Ανάκτηση από <https://www.nationalww2museum.org/war/articles/walter-benjamin>

Oden, L. (n.d.). *International Photography Hall of Fame and Museum*. Retrieved from <https://iphf.org/inductees/alfred-stieglitz/>

Palha, R. (2021). *RuiPalha*. Retrieved 1 4, 2021, from <https://www.ruipalha.com>

Palha, R., La, N., & Arnold, D. (2016, 5 11). A digital camera without display - Exploring Porto with the Leica M-D.
pammyv02. (2020, 07 20). *Photography and Vision*. Retrieved 10 4, 2020, from <https://photographyandvision.com/2020/07/20/mondays-photography-inspiration-paul-martin/>

PhotoVoyager . (n.d.). Retrieved from <https://www.voyager.photography/sean-tucker>

Poe, E. A. (2002). *Ο Άνθρωπος του Πλήθους*.

Pulp, T. (2017, 11 14). *Talking Pulp*. Retrieved 10 14, 2020, from <https://talkingpulp.com/2017/11/14/film-review-t-men-1947/>

Rembrandt The complete work. (n.d.). Retrieved from <https://www.rembrandtonline.org/The-Nightwatch.html>

Renée, V. (2018, 10 29). *nofilmschool*. Retrieved 10 13, 2020, from <https://nofilmschool.com/2015/11/lighting-like-vermeer-create-cinematic-depth-lighting>

Schaller, A. (2020, 1 17). *The Liberation of Limitation - with Alan Schaller*. England.

Schaller, A. (n.d.). *Alan Schaller*. Retrieved 1 3, 2021, from <http://alanschaller.com/>

Sontang , S. (1993). *ΠΕΡΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ*. Περιοδικό ΦΩΤΟγράφος.

studiobinder. (2020, 2 2). *studiobinder*. Retrieved 10 13, 2020, from <https://www.studiobinder.com/blog/what-is-chiaroscuro-definition-examples/>

- Teller Report*. (2019, 12 6). Ανάκτηση από https://www.tellerreport.com/life/2019-12-06---guy-debord--the-thug-who-anticipated-the-society-of-the-show-.ryY0dl_TB.html
- THE ART STORY*. (n.d.). Retrieved from The Art Story Foundation:
<https://m.theartstory.org/artist/atget-eugene/life-and-legacy/>
- THE ART STORY*. (χ.χ.). *THE ART STORY*. Ανάκτηση 10 13, 2020, από <https://www.theartstory.org/movement/pictorialism/>
- THE ART STORY*. (n.d.). *THE ART STORY*. Retrieved 10 12, 2020, from <https://www.theartstory.org/artist/stieglitz-alfred/>
- The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2019, 10 7). *Britannica*. Retrieved 10 11, 2020, from <https://www.britannica.com/art/chiaroscuro>
- The Herald* . (2015, 10 14). Ανάκτηση από <https://www.herald.co.zw/the-origins-of-art-commercialisation/>
- The J.Paul Getty Museum. (n.d.). *Getty*. Retrieved Οκτώβριος 2020, from <https://www.getty.edu/art/collection/artists/15735/constantin-guys-french-1802-1892/>
- THE MET*. (n.d.). Retrieved from The Metropolitan Museum of Art.:
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/437397>
- Theinternetofthings*. (χ.χ.). Ανάκτηση από <https://www.theinternetofthings.eu/christian-nold>
- Tucker, S. (2020). Street Photographer Sean Tucker Shares His Contact Sheets and His Process on Street Photography.
- V., A. (2016, 12 31). *Widewalls* . Ανάκτηση από Modern & Contemporary Art Resource: <https://www.widewalls.ch/magazine/chiaroscuro>
- Visegrad Film Forum*. (n.d.). Retrieved from Visegrad Film Forum:
<https://www.visegradfilmforum.com/2015/news/news-detail/article/the-godfather/>
- ZIMMERMANN, M. (n.d.). Between Spotlight and Shadow. *FOCUS_Light*, 7.
- Αλπάρνη, Χ., & Σεϊτανίδου, Μ. (2016). *Ο διαχρονικός Flaneur Η περιπλάνηση στην πόλη από τον 19ο αιώνα έως σήμερα*. Ερευνητική εργασία, Ξάνθη.
- Βαλούκος, Σ. (2003). *ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ*. Αθήνα: ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ.

Βιβλιοπωλείο *Politeia* . (χ.χ.). Ανάκτηση από

<https://www.politeianet.gr/books/9780674008021-benjamin-walter-harvard-university-press-pb-the-arcades-project-164358>

Βλάχου, Χριστίνα; Γκανούρη, Πολυξένη; Σκάγιαννη, Μαρία. (2016).

Κατασκευάζοντας τον Post-Flâneur. *Ganagai / Γκαβαγκάι*(2), 30.

Γιαννούτσου, Μ. (2017, 11 28). *Artic*. Ανάκτηση από Artic.gr: <https://artic.gr/dr-kaligari/>

Γκότση, Γ. (2002). Ο Flâneur θεωρητικές μεταμορφώσεις μιας παρισινής φιγούρας.

Στο *ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΕΥΧΟΣ* (σ. 288). .ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ.

Λαβαζού, Δ. (2017, 10 12). *iFocus*. Ανάκτηση 1 2, 2021, από iFocus:

<https://www.ifocus.gr/to-be-a-photographer/education/1336-pictorialism-is-not-dead?fbclid=IwAR2saGqgqIRM2moPy9SFjMf9JipHq7BfXJmNa17FNDUnaY4JkAEZgIm6Hal>

Συλαίου, Στέλλα; Χουντάση, Μαρία; Λαγούδη, Έλενα. (2017). Ψυχογεωγραφία και ψηφιακή εποχή: Μια νέα αντιληψη του αστικού τοπίου και της τεχνης.

ΧΡΗΣΤΟΥ , Γ. (2017, 7 6). *cityculture*. Ανάκτηση 10 8, 2020, από

<https://cityculture.gr/i-epidrasis-tis-fotografias-sti-zografiki-tou-19ou-eona-empresionismos-i-zografiki-ton-stigmieon-efimeron-ikonon/>

Ψαρράς, Β. (2011). *Neo-Flâneur, Καλλιτεχνική Χαρτογράφηση των Αστικών Non-Places και Media Arts Η Πόλη-κύτταρο και η νεο-ρομαντική της αύρα.*

διδακτορικής πρότασης.